

Predmet C-461/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

24. srpnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:Niedersächsisches Oberverwaltungsgericht (Visoki upravni sud
Donje Saske, Njemačka)**Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:**

4. srpnja 2023.

Podnositelj zahtjeva:

Umweltforum Osnabrücker Land e. V.

Druga stranka u postupku:

Landkreis Osnabrück

Predmet glavnog postupka

Pravo okoliša – Direktiva 92/43/EEZ – Procjena učinaka određenih planova i programa na okoliš – Direktiva 2001/42/EZ – Strateška procjena okoliša – Uredba o određivanju područja očuvanja krajolika – Sastavni dijelovi koji uzrokuju obvezu provođenja strateške procjene okoliša

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 3. stavak 2. točku (b) Direktive 2001/42/EZ (u daljnjem tekstu: Direktiva o strateškoj procjeni okoliša) u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive 92/43/EEZ (u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima) tumačiti na način da sve odredbe pravnog akta kojim je država članica odredila neko područje kao posebno područje očuvanja u skladu s Direktivom o staništima treba smatrati izravno povezanim s upravljanjem

područjem ili potrebnima za njegovo upravljanje neovisno o njihovu sadržaju, zbog čega se za pravni akt kao plan ne provodi procjena okoliša u skladu s člankom 3. stavkom 2. točkom (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima, ili ovisno o sadržaju pojedinačnih odredbi može biti potrebno zasebno razmatranje, tako da se pojedinačne odredbe takvog pravnog akta kao (dio) plana smatraju izravno povezanim s upravljanjem područjem ili potrebnima za njegovo upravljanje, što ne vrijedi za druge odredbe tog pravnog akta kao (dio) plana?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje: treba li članak 3. stavak 2. točku (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima tumačiti na način da pojedinačnu odredbu sadržanu u pravnom aktu države članice, kojim se neko područje određuje kao posebno područje očuvanja u smislu Direktive o staništima, utvrđuju ciljevi očuvanja te uspostavljaju zahtjevi i zabrane, treba smatrati (dijelom) plana koji nije izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje ako se tom odredbom utvrđivanjem konkretnih kriterija i uvjeta iz područja primjene uspostavljenih zahtjeva i zabrana izuzimaju djelatnosti koje se obavljaju na tom području, a te djelatnosti nisu izravno namijenjene postizanju ciljeva očuvanja, nego ih treba smatrati mjerama upravljanja ili održavanja s obilježjem projekta u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima koje služe u druge svrhe?
3. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje: treba li članak 3. stavak 2. točku (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima tumačiti na način da se nastanak značajnog utjecaja na područje zbog odredbe sadržane u pravnom aktu o određivanju nekog područja kao posebnog područja očuvanja u smislu Direktive o staništima, kao što je ona koja se opisuje u drugom pitanju, u kojoj su dovoljno konkretno utvrđeni kriteriji i uvjeti za obavljanje djelatnosti s obilježjem projekta u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima koje su njome obuhvaćene, ne može smatrati isključenim ako se nacionalnim pravom za te djelatnosti ne predviđa zahtjev u pogledu odobrenja, a nadležno tijelo zbog navedene odredbe pravnog akta za te djelatnosti također odustane od prethodne obavijesti i provođenja ocjene prihvatljivosti utjecaja projekta u pojedinačnom slučaju u skladu s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima ili pak provede ocjenu prihvatljivosti utjecaja projekta u pojedinačnom slučaju, pri čemu se prihvatljivost utjecaja projekta ocjenjuje na temelju toga jesu li ispunjeni kriteriji i uvjeti sadržani u odredbi kao što je ona koja se opisuje u drugom pitanju?
4. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje: treba li članak 3. stavak 2. točku (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima tumačiti na način da ne postoji opasnost

- od nastanka značajnog utjecaja na područje zbog odredbe sadržane u pravnom aktu o određivanju nekog područja kao posebnog područja očuvanja u smislu Direktive o staništima, kao što je ona koja se opisuje u drugom pitanju, ako se djelatnosti obuhvaćene takvom odredbom u pravilu već dugo obavljaju te se na temelju kriterija i uvjeta za njihovo obavljanje utvrđenih odredbom u svakom slučaju ne omogućuje intenzifikacija ili širenje tih djelatnosti na tom području?
5. Ako na temelju odgovora na navedena pitanja treba pretpostaviti da postoji obveza provođenja procjene okoliša u skladu s člankom 3. stavkom 2. točkom (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima zbog sadržaja pojedinačnih odredbi pravnog akta o određivanju nekog područja kao posebnog područja očuvanja u smislu Direktive o staništima: treba li članak 3. stavak 3. Direktive o strateškoj procjeni okoliša tumačiti na način da u slučaju kad se određivanje područja smatra određivanjem uporabe malih površina na lokalnoj razini tijelo države članice treba zbog već postojeće klasifikacije nekog područja kao područja od značaja za Zajednicu u smislu članka 4. stavka 2. trećeg podstavka Direktive o staništima u pravilu pretpostaviti da određivanje područja očuvanja može imati značajne učinke na okoliš?
 6. Ako na temelju odgovora na navedena pitanja treba pretpostaviti da postoji obveza provođenja procjene okoliša zbog sadržaja pojedinačnih odredbi pravnog akta o određivanju nekog područja kao posebnog područja očuvanja u smislu Direktive o staništima: treba li članak 3. stavak 2. točku (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima tumačiti na način da procjenu okoliša treba provesti samo u pogledu tih pojedinačnih odredbi ili se takva procjena okoliša treba odnositi na cjelokupni sadržaj pravnog akta?
 7. Ako na temelju odgovora na navedena pitanja treba pretpostaviti da postoji obveza provođenja procjene okoliša zbog sadržaja pojedinačnih odredbi pravnog akta o određivanju nekog područja kao posebnog područja očuvanja u smislu Direktive o staništima: treba li članak 4. stavak 1. Direktive o strateškoj procjeni okoliša, u skladu s kojim se procjena okoliša iz članka 3. Direktive provodi tijekom izrade te prije usvajanja plana ili programa, tumačiti na način da se izostanak procjene okoliša za plan ili sastavne dijelove plana ne može nadoknaditi dopunskim postupkom nakon usvajanja plana ili sastavnih dijelova plana, čime se naknadno može ukloniti postupovna pogreška izostale procjene okoliša?

Navedene odredbe prava Unije

Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima), osobito članak 4. stavak 2. treći podstavak i članak 6. stavak 3.

Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš (u daljnjem tekstu: Direktiva o strateškoj procjeni okoliša), osobito članak 3. stavak 2. i članak 4. stavak 1.

Navedene odredbe nacionalnog prava

Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege – Bundesnaturschutzgesetz (Zakon o zaštiti prirode i očuvanju krajolika – Savezni zakon o zaštiti prirode) (u daljnjem tekstu: BNatSchG) od 29. srpnja 2009. (BGBl. I, str. 2542.), kako je zadnje izmijenjen člankom 3. Zakona od 8. prosinca 2022. (BGBl. I, str. 2240.), osobito članak 22. stavak 2.a te članci 26., 32., 33., 34. i 36. BNatSchG-a

Gesetz über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG-Richtlinie 2003/35/EG – Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz (Zakon o dodatnim odredbama o pravnim sredstvima u pitanjima okoliša u skladu s Direktivom 2003/35/EZ – Zakon o pravnim sredstvima u pitanjima okoliša) (u daljnjem tekstu: UmwRG), u verziji objavljenoj 23. kolovoza 2017. (BGBl. I, str. 3290.), kako je zadnje izmijenjen člankom 2. Zakona od 14. ožujka 2023. (BGBl. 2023., I, br. 71), osobito članak 1. stavak 1. prva rečenica točka 4., članak 4. i članak 7. stavak 3. UmwRG-a

Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (Zakon o procjeni utjecaja na okoliš) (u daljnjem tekstu: UVPG), u verziji objavljenoj 18. ožujka 2021. (BGBl. I, str. 540.), kako je zadnje izmijenjen člankom 2. Zakona od 22. ožujka 2023. (BGBl. 2023., I, br. 88), osobito članci 35. do 37. UVPG-a

Verordnung über das Landschaftsschutzgebiet „Bäche im Artland“ in den Städten Quakenbrück, Fürstenau und Bersenbrück sowie den Gemeinden Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippin, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum und Merzen, Landkreis Osnabrück (Uredba o području očuvanja krajolika „Potoci u Artlandu“ u gradovima Quakenbrück, Fürstenau i Bersenbrück te općinama Menslage, Nortrup, Badbergen, Berge, Bippin, Eggermühlen, Kettenkamp, Ankum i Merzen, okrug Osnabrück) (u daljnjem tekstu: Uredba okruga o očuvanju krajolika) od 30. rujna 2019. (Službeni list za okrug Osnabrück br. 20 od 30. listopada 2019.).

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Prethodna pitanja upućuju se u okviru postupka ocjene zakonitosti u kojem se podnositelj zahtjeva, odnosno udruga za zaštitu okoliša priznata u skladu s člankom 3. stavkom 1. UmwRG-a, i druga stranka u postupku spore oko učinkovitosti uredbe o području očuvanja krajolika.
- 2 Svrha određivanja područja očuvanja krajolika jest zaštita područja staništa faune i flore „Potoci u Artlandu“ (oznaka područja DE-3312-331) koje se nalazi u

prirodnoj regiji „Ems-Hunte-Geest i Dümmer-Geestniederung” te obuhvaća nekoliko tokova potoka i susjedna područja krajolikâ. Područje staništa faune i flore „Potoci u Artlandu” složena je mreža sustava tekućica s djelomično vrlo prirodno izraženim potocima koji su posebno važno stanište ribljih vrsta iz Priloga II. Direktivi o staništima. Šume, polja i močvare, koji su prioritetni stanišni tipovi odnosno stanišni tipovi koji nisu prioritetni u smislu Direktive o staništima, prostorno su povezani s tokovima potoka.

- 3 U postupku uvođenja Uredbe okruga o očuvanju krajolika druga stranka u postupku stavila je javnosti na uvid nacrt Uredbe i pripadajućih karata zajedno s obrazloženjem te je, među ostalim, uključila i podnositelja zahtjeva, koji se dopisom od 19. veljače 2019. očitovao o nacrtu Uredbe. Prije donošenja Uredbe okruga o očuvanju krajolika nije provedena strateška procjena okoliša sa sastavljanjem izvješća o okolišu odnosno procjena koja prethodi strateškoj procjeni okoliša.
- 4 Uredba okruga o očuvanju krajolika stupila je na snagu 31. listopada 2019. objavljivanjem u službenom listu druge stranke u postupku. Tom se uredbom uređuje, među ostalim, zabrana radnji koje mogu uzrokovati promjenu područja ili nisu u skladu sa svrhom zaštite te uredbe te se navode radnje i uporabe koje su izuzete iz te zabrane.
- 5 Podnositelj zahtjeva podnio je 13. listopada 2020. zahtjev za ocjenu zakonitosti Uredbe okruga o očuvanju krajolika. Priznata udruga za zaštitu okoliša može u skladu s nacionalnim pravom, uz mogućnost dopune odluke ili dopunskog postupka u skladu s člankom 4. stavkom 1.b UmwRG-a, zatražiti poništenje odluke o usvajanju planova i programa ako potrebna strateška procjena okoliša odnosno procjena koja prethodi strateškoj procjeni okoliša nije ni provedena niti je provedena naknadno (članak 4. stavak 4. prva rečenica u vezi s člankom 4. stavkom 1. prvom rečenicom točkom 1. UmwRG-a).
- 6 Sud koji je uputio zahtjev pita proizlazi li iz Direktive o strateškoj procjeni okoliša i Direktive o staništima da prije donošenja uredbe o području očuvanja u okviru zakonodavstva o zaštiti prirode, kao što je predmetna uredba, zbog članka 36. UVPG-a u vezi s člankom 36. prvom rečenicom točkom 2. i člankom 34. stavkom 1. prvom rečenicom BNatSchG-a treba provesti stratešku procjenu okoliša ili država članica u svakom slučaju treba donijeti odluku o provođenju takve procjene. U tom pogledu relevantni su tumačenje odredbi prava Unije sadržanih u članku 3. stavku 2. točki (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima na kojima se temelje odredbe nacionalnog prava, kao i odgovori na pitanja koja su upućena u tom smislu.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 7 Slična pitanja postavljaju se u brojnim postupcima ocjene zakonitosti koji su u tijeku pred sudom koji je uputio zahtjev. O odgovoru na pitanja ovisi ocjena učinkovitosti većine uredbi o stavljanju područja staništa faune i flore u Donjoj

Saskoj pod zaštitu (samo u toj saveznoj zemlji riječ je o 385 područja staništa faune i flore), a vjerojatno i u drugim mjestima u Saveznoj Republici Njemačkoj. Dalekosežne pravne posljedice također su moguće za slične pravne akte donesene u drugim državama članicama.

- 8 Kad je riječ o primjeni članka 3. stavka 2. točke (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša u vezi s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima na predmetnu Uredbu okruga o očuvanju krajolika, sud koji je uputio zahtjev, uz upućivanje na sudsku praksu Suda (presuda od 12. lipnja 2019., CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, t. 39. i 46.), polazi od toga da je ta uredba obuhvaćena pojmom „planovi i programi” u smislu članka 2. točke (a) Direktive o strateškoj procjeni okoliša i da je usto treba smatrati „planom” u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima.
- 9 Prvo pitanje: sud koji je uputio zahtjev pita o načinu na koji treba tumačiti razmatranja Suda u točkama 49. i 50. presude od 12. lipnja 2019., CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, te je skloniji stajalištu u skladu s kojim je relevantan sadržaj pojedinačnih odredbi sadržanih u pravnom aktu o određivanju. U skladu s uvodnim izjavama Direktive o staništima mora se izvršiti ocjena prihvatljivosti bilo kakvog plana ili programa koji bi mogao imati značajan utjecaj na ciljeve očuvanja područja koji je određen ili će se odrediti u budućnosti.
- 10 Prema Komisijinu mišljenju, pojam „upravljanje” iz članka 6. stavka 3. Direktive o staništima treba shvatiti u smislu tumačenja članka 6. stavka 1. Direktive o staništima. Stoga su od obveze provođenja ocjene prihvatljivosti utjecaja izuzete samo djelatnosti koje su izravno povezane s postizanjem ciljeva očuvanja nekog područja ili koje su za to potrebne. Planove treba zasebno razmatrati ako osim sastavnih dijelova povezanih s očuvanjem sadržavaju i druge sastavne dijelove (vidjeti Obavijest Komisije, C(2018) 7621 *final*, str. 44. i 45.).
- 11 Sud koji je uputio zahtjev smatra da su u tom smislu odredbe pravnog akta o određivanju nekog područja kao posebnog područja očuvanja izravno povezane s upravljanjem područjem kad je riječ o stavljanju pod zaštitu kao takvom, utvrđivanju zaštitne svrhe i ciljeva očuvanja te uvođenju zahtjeva i zabrana u tom pogledu. Ako se takvim pravnim aktom, kao što je predmetna Uredba okruga o očuvanju krajolika, utvrđivanjem konkretnih kriterija i uvjeta iz područja primjene uspostavljenih zabrana usto izuzima niz djelatnosti kao što su održavanje vodnih tijela, ribarstvo, poljoprivreda i šumarstvo, postavlja se pitanje jesu li takve odredbe i dalje izravno povezane s postizanjem ciljeva očuvanja područja odnosno jesu li za to potrebne. Treba meritorno ispitati jesu li te izuzete djelatnosti u smislu „upravljanja očuvanjem” potrebne za očuvanje ili poboljšanje stanja očuvanosti stanišnih tipova i vrsta prisutnih na području (vidjeti Obavijest Komisije, C(2018) 7621 *final*, str. 44.) odnosno služe li te odredbe o izuzimanju tomu da te djelatnosti ne budu neproporcionalno ograničene i tomu da se izbjegnu dalekosežne zabrane.
- 12 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je zasebno razmatranje odredbi pravnog akta o stavljanju posebnog područja očuvanja pod zaštitu potrebno i zbog sudske

prakse Suda o ugovorima koji se odnose na područja Natura 2000 (presuda od 4. ožujka 2010., Komisija/Francuska, C-241/08, EU:C:2010:114, t. 51.).

- 13 Drugo pitanje: to pitanje suda koji je uputio zahtjev odnosi se na odredbe kojima se na određenom području omogućuju djelatnosti koje se same po sebi ne mogu smatrati isključivo mjerama „upravljanja očuvanjem”. Primjer takvog slučaja mjere upravljanja očuvanjem koji nije uređen predmetnom Uredbom okruga o očuvanju krajolika bila bi potrebna ispaša radi očuvanja prirodnog stanišnog tipa 4030 – europske suhe vrištine. Sud koji je uputio zahtjev pretpostavlja da je cilj spornih odredbi o izuzimanju sadržanih u predmetnoj Uredbi okruga o očuvanju krajolika taj da se u određenom okviru omogući nastavak dosadašnjih uporaba okoliša na tom području, koje su se naposljetku odvijale u komercijalne svrhe (izuzimanja ribarstva, uporabe poljoprivrednih zemljišta i šumarstva), odnosno mjera održavanja radi osiguravanja hidrauličke funkcionalnosti vodnih tijela (izuzimanje održavanja vodnih tijela), tako da prava vlasnika i osoba koje imaju pravo uporabe na koje se odnosi stavljanje pod zaštitu ne budu neproporcionalno ograničena. Moguće je da te djelatnosti koje su izuzete iz zabrana u skladu s Uredbom okruga o očuvanju krajolika, kada se obavljaju u pojedinačnom slučaju, imaju obilježje projekta s obzirom na široki pojam projekta koji je povezan s učincima u skladu s člankom 6. stavkom 3. Direktive o staništima. Tako je Sud već odlučio da se uobičajene poljoprivredne djelatnosti poput upotrebe gnojiva na zemlji ili ispod njezine površine na područjima Natura 2000 ili u njihovoj blizini (vidjeti presudu od 7. studenoga 2018., Coöperatie Mobilisation for the Environment i dr., C-293/17 i C-294/17, ECLI:EU:C:2018:882, t. 76.) ili sječe šuma (vidjeti presudu od 17. travnja 2018., Inter-Environnement Wallonie i Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-441/17, ECLI:EU:C:2018:255, t. 123. i 124.) mogu smatrati projektom u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima. Očito je da se takve djelatnosti ne mogu smatrati povezanim s upravljanjem područjem ili potrebnima za njegovo upravljanje te da bi eventualno mogle imati značajan utjecaj na područje, bilo pojedinačno bilo u kombinaciji s ostalim planovima ili projektima.
- 14 Treće pitanje: u slučaju (dijela) plana koji nije izravno povezan s upravljanjem područjem ili potreban za njegovo upravljanje, za odgovor na to je li prije usvajanja tog plana potrebna ocjena prihvatljivosti utjecaja u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima relevantno je pitanje o tome može li plan imati značajan utjecaj na područje, bilo pojedinačno bilo u kombinaciji s ostalim planovima ili projektima. Prema sudskoj praksi Suda, u slučajevima dvojbe treba provesti takvu ocjenu prihvatljivosti utjecaja (vidjeti presude od 7. rujna 2004., Waddenvereniging i Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, t. 44. i od 29. srpnja 2019., Inter-Environnement Wallonie i Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, t. 134.).
- 15 Prema sudskoj praksi Bundesverwaltungsgerichta (Savezni upravni sud, Njemačka), uredba o području očuvanja može utjecati na područje Natura 2000 samo ako uredba sadržava dovoljno konkretne obvezujuće zahtjeve na temelju kojih se može procijeniti utjecaj na područje (vidjeti presudu

Bundesverwaltungsgerichta (Savezni upravni sud) od 26. siječnja 2023. – 10 CN 1.23 i dr. – ECLI:DE:BVerwG:2023:260123U10CN1.23.0, t. 17.). Sud koji je uputio zahtjev smatra da je u ovom slučaju ispunjen taj zahtjev. Prilikom obavljanja djelatnosti omogućenih odredbama o izuzimanju sadržanih u Uredbi okruga o očuvanju krajolika ne može se unaprijed isključiti utjecaj na prirodna staništa i vrste od značaja za Zajednicu koji se nalaze na području. Osim mjera kao dijela dopuštenog održavanja vodnih tijela do utjecaja na životinjske vrste od značaja za Zajednicu koje se navode u toj uredbi mogu dovesti i mjere poribljavanja dopuštene Uredbom okruga o očuvanju krajolika. Isto vrijedi za radnje u vezi s dobrom poljoprivrednom praksom izuzete Uredbom okruga o očuvanju krajolika u pogledu kojih se postavlja pitanje jesu li odredbe dovoljne kako bi se na primjeren način spriječilo ispuštanje gnojiva i sredstava za zaštitu bilja u zaštićena vodna tijela. Ni u slučaju izuzimanja dobre šumarske prakse nije jasno jesu li ograničenja iz Uredbe okruga o očuvanju krajolika dovoljna kako bi se smatrao isključenim utjecaj na šumske stanišne tipove navedene u toj uredbi.

- 16 Sud koji je uputio zahtjev smatra da bi prije izvođenja projekta za koji je u skladu sa zahtjevima iz članka 6. stavka 3. Direktive o staništima potrebna prethodna ocjena prihvatljivosti utjecaja ocjenu prihvatljivosti utjecaja trebalo provesti bilo na razini pojedinačnog slučaja ili, ako se u tom pogledu ne provede ocjena prihvatljivosti utjecaja odnosno ako je kriterij procjene unaprijed utvrđen odredbom o izuzimanju, na početnoj razini plana. Zbog isprepletenosti članka 6. stavka 3. Direktive o staništima s člankom 3. stavkom 2. točkom (b) Direktive o strateškoj procjeni okoliša formalnu procjenu na razini plana treba provesti u skladu s postupovnim zahtjevima iz članaka 4. do 9. Direktive o strateškoj procjeni okoliša. Sud koji je uputio zahtjev ne može prihvatiti argumentaciju da je zakonodavac konkretnom formulacijom odredbi o izuzimanju sadržanih u Uredbi okruga o očuvanju krajolika već procijenio da se izuzete djelatnosti u konkretnom obliku koji je još dopušten ne protive zabrani pogoršanja iz članka 6. stavka 2. Direktive o staništima. U spisima nema dokumentacije o takvoj procjeni.
- 17 Četvrto pitanje: valja pretpostaviti da su se djelatnosti održavanja vodnih tijela, ribarstva, uporabe poljoprivrednih zemljišta i šumarstva na području staništa faune i flore „Potoci u Artlandu” koje su izuzete Uredbom okruga o očuvanju krajolika ondje već dugo obavljale, prije nego što je Komisija na prijedlog Savezne Republike Njemačke uvrstila to područje na popis područja od značaja za Zajednicu u skladu s člankom 4. stavkom 2. trećim podstavkom Direktive o staništima te prije nego što je nakon toga spornom Uredbom okruga o očuvanju krajolika to područje određeno kao posebno područje očuvanja u skladu s člankom 4. stavkom 4. Direktive o staništima. Osim toga, ograničenja predviđena Uredbom okruga o očuvanju krajolika mogu dovesti do toga da više nije moguća intenzifikacija ili širenje izuzetih djelatnosti.
- 18 Iz toga se može zaključiti, s jedne strane, da se trenutačno stanje očuvanosti područja u svakom slučaju može razvijati i pod kontinuiranim utjecajem predmetnih djelatnosti na području. S druge strane, sud koji je uputio zahtjev pita u kojem opsegu u tom kontekstu treba uzeti u obzir sudsku praksu Suda o

nepostojanju obveze ocjene prihvatljivosti utjecaja u smislu članka 6. stavka 3. Direktive o staništima na razini projekta u pojedinačnom slučaju kad je riječ o trajnim odnosno jedinstvenim projektima, kojom se zahtijeva da su mjesta i okolnosti predmetnih djelatnosti isti (vidjeti presudu od 7. studenoga 2018., Coöperatie Mobilisation for the Environment i dr., C-293/17 i C-294/17, EU:C:2018:882, t. 81. i sljedeće).

- 19 Peto pitanje: prema sudskoj praksi Suda, kako bi se smatrao mjerom kojom se određuje uporaba male površine na lokalnoj razini, plan treba izraditi odnosno donijeti lokalno tijelo i predmetno područje treba biti manje površine u odnosu na zemljopisno područje nadležnosti lokalnog tijela (presuda od 21. prosinca 2016., Associazione Italia Nostra Onlus, C-444/15, EU:C:2016:978, t. 68.). U tom smislu druga stranka u postupku ističe da površina staništa faune i flore „Potoci u Artlandu” iznosi otprilike 1095 hektara (10,95 kvadratnih metara), dok površina okruga Osnabrück iznosi otprilike 2121 kvadratni metar. Međutim, u slučaju isključivo kvantitativnog pristupa većina područja staništa faune i flore vjerojatno bi se smatrala malim površinama u smislu članka 3. stavka 3. Direktive o strateškoj procjeni okoliša.
- 20 Ako se smatra da su ispunjeni uvjeti iz članka 3. stavka 3. Direktive o strateškoj procjeni okoliša, treba pojasniti je li tijelo države članice obvezno pretpostaviti da postoje učinci na okoliš koji mogu biti značajni. Sud koji je uputio zahtjev smatra da prilikom određivanja područja očuvanja Natura 2000 zbog statusa zaštite koji proizlazi iz prava Unije uvrštavanjem područja na popis područja od značaja za Zajednicu u pravilu treba pretpostaviti da postoje značajni učinci na okoliš također ako predmetno područje treba smatrati malom površinom na lokalnoj razini u smislu članka 3. stavka 3. Direktive o strateškoj procjeni okoliša.
- 21 Šesto pitanje: o odgovoru na to pitanje u ovom slučaju ovisi to može li u skladu s pravom Unije povreda provođenja strateške procjene okoliša utjecati na učinkovitost cijelog plana ili samo na dijelove plana. Osim toga, odgovor na to pitanje ima znatnu praktičnu važnost za tijela koja izrađuju i donose planove u smislu Direktive o strateškoj procjeni okoliša.
- 22 Sedmo pitanje: sud koji je uputio zahtjev u tom pogledu traži od Suda da pojasni mogu li se njegova razmatanja o dopuštenosti naknadne procjene učinaka na okoliš za legalizaciju konkretnih projekata u smislu Direktive o procjeni učinaka na okoliš također prenijeti na programe i planove u smislu Direktive o strateškoj procjeni okoliša, koji su općenitiji i prilikom čijeg donošenja postoji šira margina prosudbe nego prilikom odobravanja konkretnih projekata u smislu Direktive o procjeni učinaka na okoliš. Rezultati procjene okoliša u skladu sa zahtjevima iz članaka 4. do 9. Direktive o strateškoj procjeni okoliša imaju odlučujući utjecaj na marginu prosudbe prilikom donošenja općenitog programa i plana u smislu Direktive o strateškoj procjeni okoliša, tako da su u slučaju naknadno provedene „objektivne” procjene okoliša u pravilu moguće i bitne promjene već usvojenog plana ili programa. To ide u prilog tomu da se, za razliku od procjene okoliša za projekte povezane s planovima u skladu s člancima 4. do 10. Direktive o procjeni

učinaka na okoliš u pojedinačnom slučaju, procjena okoliša za plan ili program u skladu s člancima 4. do 9. Direktive o strateškoj procjeni okoliša ne može naknadno provesti nakon njegova usvajanja; naprotiv, vjerojatno treba predvidjeti novi plan odnosno novi program i provesti procjenu okoliša u skladu s člancima 4. do 9. Direktive o strateškoj procjeni okoliša tijekom njegove izrade te prije njegovog usvajanja.

- 23 Ako su, suprotno tomu, naknadni postupovni koraci strateške procjene okoliša bez potrebe za donošenjem ili usvajanjem novog plana ili programa mogući i za plan ili program, postavlja se pitanje može li se to učiniti samo pod istim strogim uvjetima koji vrijede za naknadno provođenje procjene učinaka projekta na okoliš u skladu s Direktivom o procjeni učinaka na okoliš.

RADNI DOKUMENT